

ORİJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir Health Sciences Journal / BAUN Health Sci J
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1144493>

Doğum Sonu Dönemdeki Kadınlarda Vücut Algısı, Genital Benlik İmajı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Habibe BAY¹, Bihter AKIN¹

¹ Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

Geliş Tarihi / Received: 16.07.2022, Kabul Tarihi / Accepted: 23.09.2022

ÖZ

Amaç: Araştırma, doğum sonu dönemdeki kadınlarda vücut algısı, genital benlik imajı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Araştırma, tanımlayıcı/kesitsel tipte olup, 15.05.2020-15.12.2020 tarihleri arasında doğum sonu 6.hafta ile 12.ay arasında bulunan 145 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Vücut Algısı Ölçeği, Kadın Genital Benlik İmajı Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. **Bulgular:** Kadınların Vücut Algısı Ölçek toplam puan ortalamalarının 143.56±26.82; Kadın Genital Benlik İmajı Ölçek toplam puan ortalamalarının 17.23±4.97 ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçek toplam puan ortalamalarının 20.23±4.52 olduğu saptanmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçek puanı ile Vücut Algısı Ölçek puanı ve Kadın Genital Benlik İmajı Ölçek puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. **Sonuç:** Çalışmada doğum sonu dönemde kadınların genital benlik imajı ve vücut algı düzeyi arttıkça benlik saygısının da arttığı tespit edilmiştir. Sağlık çalışanları doğum sonrası dönemde meydana gelebilecek vücut değişiklikleri konusunda kadınları bilgilendirmeli, medya görüntülerine aldanmamaları konusunda uyarılmalı ve doğum sonrası gerçekçi beklentilerin önemini vurgulamalıdır.

Anahtar kelime: Doğum Sonu Dönem, Benlik İmajı, Benlik Saygısı, Genital, Vücut Algısı

Determining the Relationship Between Body Image, Genital Self-Image and Self-Esteem in Postpartum Women

Objective: The study was conducted to determine the relationship between body image, genital self-image and self-esteem in the postpartum women. **Materials and Method:** The research is of descriptive/cross-sectional type and was conducted with 145 women between the 6th week and 12th month postpartum between 15.05.2020 and 15.12.2020. The data of the study were collected using the Personal Information Form, Body Cathexis Scale, Female Genital Self-Image Scale and Rosenberg Self-Esteem Scale. **Results:** Women's Body Perception Scale mean total score was 143.56±26.82; It was determined that the total mean score of the Female Genital Self-Image Scale was 17.23±4.97 and the total mean score of the Rosenberg Self-Esteem Scale was 20.23±4.52. A positive and significant correlation was found between the Rosenberg Self-Esteem Scale score and the Body Perception Scale score, and similarly, the Female Genital Self-Image Scale score. **Conclusion:** In the study, it was determined that as the genital self-image and body perception level of women increased in the postpartum period, their self-esteem increased as well. Health professionals should inform women about body changes that may occur in the postpartum period, warn them not to be deceived by media images, and emphasize the importance of realistic postpartum expectations.

Keywords: Postpartum Period, Self Image, Self-Esteem, Genitalia, Body Image

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Habibe BAY, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Konya

E-mail: habiberk@hotmail.com

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: Bay, H., & Akin, B. (2023). determining the relationship between body image, genital self-image and self-esteem in postpartum women. *BAUN Health Sci J*, 12(2), 304-310. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1144493>

BAUN Health Sci J, OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Gebelik ve doğum fizyolojik bir süreç olmasına rağmen, kadının bedeninde stres ve yük kaynağı oluşturacağından dolayı uyum sağlanması gereken özel bir durumdur (Arslan ve ark., 2019). Gebelik sınırlı zaman diliminde kilo alımının zorunlu olduğu bir süreçken, doğum sonrası dönem gebelik öncesi vücut ağırlığına ve şekline hızlı bir şekilde dönme isteği ile kendini gösterir (Nagl, 2021). Birçok kadın için negatif olarak algılanan gebelikteki fizyolojik değişiklikler vücutta memnuniyetsizliğine veya olumsuz bir beden algısına neden olabilir. “Beden imajı” bireyin kendi dış görünüşüne ait kendilik algısıdır (Kara ve Eryılmaz, 2018). Başka bir deyişle, beden imajı bedeninin psikolojik temsilidir ve kişinin kendi bedenine veya belirli vücut bölümlerine yönelik duygu, tutum, algı ve davranışları olarak tanımlanır (Nagl, 2021). Literatürde kaygı ve beden memnuniyetsizliği arasında pozitif bir ilişkinin olduğu (Roomruangwong ve ark., 2017) ve kadınların doğum sonu dönemde gebelik dönemine göre daha yüksek beden imajı kaygılarının olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Rallis ve ark., 2007; Clark ve ark., 2009). Doğum sonrası düşük beden algısı, kadınlarda hem anne hem de bebeği etkileyen olumsuz fiziksel ve zihinsel sağlık sonuçlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte beden imajında memnuniyetsizliğin, sağlıksız beslenme ve yeme alışkanlıkları, doğum sonrası kilo alımı ve doğum sonrası depresyon ile bağlantılı olduğu da belirtilmektedir (Nagl, 2021). Ayrıca yüksek beden imajı kaygısı olan kadınların emzirme oranları da daha düşüktür (Brown ve ark., 2015). Öte yandan kadınların beden imajı algısının bir bileşeni de genital benlik imajıdır. Özellikle doğum sonu dönemde kadınlarda düşük genital benlik imajının yaşandığı savunmasız bir zaman dilimidir. Genital benlik imajı, kadınların genitallerinin sağlık durumunu dış genital organlarından memnuniyetini ve genital benlik algılarını ifade eder (Karadeniz, 2019). Araştırmalar beden imajı ve genital algının cinsel doyum ve cinsel işlevle ilişkili olduğunu göstermektedir (Amos ve ark., 2016; Ellibeş Kaya ve ark. 2020).

Benlik saygısı, bireyin kendisine yönelttiği, olumlu ya da olumsuz tutumlardır (Naisri, 2015). Memnuniyet ve mutluluk yaratmada güçlü ve önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Benlik saygısı, kişinin kendisi için sahip olması gereken değerli bir duygudur ve bireylerin zihinsel büyümesinde ve ruh sağlığında da en kritik faktördür. Düşük benlik saygısına sahip insanlar kendilerini savunmasız hissederler ve kişilerarası ilişkilerinde öfke, depresyon, anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıklar hâkimdir (Gjerdingen, 2009; Sevim ve Artan, 2021). Özellikle gebelikte gelişen fizyolojik değişiklikler kadının kendisini farklı algılamasına, çirkin, cazibesiz, sakar, beceriksiz hissetmesine sebep olabilir. Bu değişimler neticesinde kadın hem gebelik hem de doğum sonu süreçte kendine olan güveni ve benlik saygısını yitirebilir (Gümüş ve ark., 2011). Perinatal dönemde zayıf vücut beğenisi, depresif belirtiler ve düşük benlik saygısı hem anne hem de

bebeğin fizyolojik ve psikolojik sağlığı için olumsuz sonuçlara neden olabilir (Meireles ve ark., 2022).

Bu bilgiler ışığında, doğum sonu sürecin anne ve ailesi için gelişimsel bir kriz dönemi olabileceği unutulmamalıdır. Bu dönemde annelerin bakım gereksinimlerinin değerlendirilmesi, gerekli durumlarda bakım ve desteğin sağlanması aile sağlığının korunması açısından gerekli bir durumdur. Ayrıca annelerin doğum sonu dönemde vücut imajı algılama sorunlarına çok duyarlı olduğunu belirtilmektedir (Bomba, 2021). Bu sebepten annelerde vücut algısı ve benlik saygısına yönelik olumsuz tutumların maternal sorunlarla birlikte annelik rolüne zarar verebileceği düşünülmektedir. Riski en aza indirmek ancak sağlık personellerinin doğum sonu dönemde annelerin yanlış algı ve inanışlarına karşı farkında olmaları ve koşulsuz kendini kabul etmede kadınları güçlendirmesi ile mümkün kılınabilir (Sayılan, 2020). Bu çalışma doğum sonu dönemde beden imajı, genital benlik imajı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini; araştırmanın yapıldığı ilde bulunan Tıp Fakültesine 15.05.2020-15.12.2020 tarihleri arasında rutin izlem ve bakım için başvuran doğum sonu 6.hafta ile 12.ay arasındaki kadınlar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini G*Power 3.1.9.7 programı kullanılarak Vücut Algısı Ölçeği bilinen puan ortalaması (137.17±24.36) 5 puanlık sapma ve %80 güçle 145 kişi olarak belirlenmiştir (Eryılmaz, 2017). Çalışma 145 kadın ile tamamlanmıştır. Araştırmaya 18-45 yaş arası, doğum sonu 6.hafta ile 12.ay arasında olan, bedeninde hastalık ya da kazalara bağlı herhangi bir deformite olmayan ve Türkçe iletişim kurabilen kadınlar dâhil edilmiş, psikiyatrik tedavi alan ve araştırmayı yarıda bırakan kadınlar ise araştırma dışı bırakılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Kişisel bilgi formu: Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanmış kadınların sosyodemografik ve obstetrik özelliklerini içeren 13 sorudan oluşmaktadır (Brown ve ark., 2015; Karadeniz, 2019).

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ): Secord ve Jourard tarafından 1953 yılında geliştirilmiştir. Kişilerin çeşitli beden bölgelerinden ve işlevlerinden ne kadar memnun olduğunu belirleyen bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği ise Hovardaoğlu tarafından 1993 yılında yapılmıştır. Ölçek tek boyut ve toplam 40 maddeden oluşmaktadır. 5’li likert tipte olan ölçekten minimum 40, maksimum 200 puan elde edilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, beden imajını olumlu değerlendirmedeki artış anlamına gelmektedir. Ölçeğin kesme puanı 135 olarak tanımlanmıştır. Ölçek puanı 135’in altında olanlar beden algısı düşük grup olarak belirtilmiştir (Hovardaoğlu, 1993; Secord ve Jourard,

1953). Cronbach alfa değeri 0.91 olan ölçeğin çalışmamızda Cronbach alfa değeri 0.959 olarak bulunmuştur.

Kadın Genital Benlik İmajı Ölçeği (KGBİÖ): Herbenick ve Reece tarafından 2010 yılında geliştirilen ölçek, kadınların genital benlik algısını ölçmektedir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Karadeniz (2019) tarafından yapılmıştır. Dörtlü likert tipte olan ölçek toplam yedi maddeden oluşmaktadır. Ölçekten maksimum 28, minimum 7 puan elde edilmektedir. Ölçek toplam puanının yüksek olması olumlu genital benlik imajına işaret etmektedir (Herbenick ve Reece 2010; Karadeniz, 2019). Cronbach alfa değeri 0.90 olan ölçeğin çalışmamızda Cronbach alfa değeri 0.870 olarak bulunmuştur.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ): Ölçek, 1965 yılında M. Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Türkçe geçerlik güvenilirliği Çuhadaroğlu tarafından 1986 yılında yapılmıştır. 12 alt kategoriden ve 63 sorudan oluşan ölçeğin ilk 10 maddesi benlik saygısını ölçmektedir. Ölçek dörtlü likert tipte olup, sorulardan beş tanesi ters kodlanmıştır.

Ölçekteki 1, 2, 4, 6, 7. maddeler olumlu kendilik ifadelerini içerip 3'ten 0'a doğru puanlanırken; 3, 5, 8, 9, 10. maddeler ise olumsuz ifadelerini içermekle birlikte 0'dan 3'e doğru puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 0-30 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan 15-25 arası ise yeterli benlik saygısını göstermektedir (Çuhadaroğlu, 1986; Rosenberg, 1965). Cronbach alfa değeri 0.81 olan ölçeğin çalışmamızda Cronbach alfa değeri 0.861 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel analiz

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 25.0 kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 arasında olduğu zaman verilerin normal dağıldığı kabul edilmektedir. Çalışmamızda bu değerlerin Skewness için -0.203 ile 0.256, Kurtosis için ise .223 ile -.530 arasında değiştiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Verilerin değerlendirilmesinde parametrik testlerden bağımsız gruplarda t testi, Anova ve Pearson korelasyon analizleri ile birlikte ortalama,

standart sapma, sayı-yüzde dağılımları kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın etik yönü

Bir kamu üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (karar no: 2020/482) ve araştırmanın yürütüldüğü hastaneden kurum izni alınmıştır. Ölçek kullanım izinleri e-mail yolu ile alınmıştır. Ayrıca çalışma dâhil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü tüm kadınlardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

BULGULAR

Annelerin yaş ortalaması 29.95 ± 5.14 (min:20-max:44)'dir. Kadınların %55.9'u yükseköğretim mezunu olup, %69.7'si herhangi bir işte çalışmamaktadır. Katılımcıların %89.7'si çekirdek aile tipine sahiptir ve %69'unun geliri giderine denktir. Katılımcıların obstetrik özellikleri incelendiğinde %67.6'sının multipar ve %52.4'ün normal vajinal doğum yaptığı tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların %24.8'inin doğum sonu ilk altı ay içinde bulunduğu ve %77.2'sinin doğumdan altı hafta sonra cinselliğe yeniden başlamayı tercih ettikleri görülmektedir. Katılımcıların beden görünüş algılarının değerlendirilmesinde ise %62.1'i kendi beden görünüşlerini beğenmekte, %55.2'si ise bedensel değişikliklerin en çok gebelikten etkilendiğini belirtmektedir.

Ölçek puanlarına bakıldığında, VAO, KGBİÖ ve RSES toplam puanlarının sırasıyla 143.56 ± 26.82 , 17.23 ± 4.97 ve 20.23 ± 4.52 olduğu görülmektedir (Tablo1).

Tablo 2'de annelerin bazı özellikleri ve bu özellikler ile VAO, KGBİÖ ve RSES toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması gösterilmektedir.

Doğum sayısı ile ölçek toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; multipar kadınların benlik saygısı ($p=0.013$) ve genital benlik imaj toplam puan ortalamalarının ($p=0.009$) primipar kadınlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo2).

Normal vajinal doğum yapmış kadınların vücut algısı toplam puan ortalaması sezaryen ile doğum yapmış kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.024$) (Tablo 2).

Tablo 1. Annelerin VAÖ, KGBİÖ ve RBSÖ toplam puan ortalamaları ve minimum-maksimum değerleri.

Ölçekler	Ort±SS*	Minimum-Maksimum
Vücut Algısı Ölçeği	143.56±26.82	40-198
Kadın Genital Benlik İmajı Ölçeği	17.23±4.97	7-27
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	20.23±4.52	7-30

*Ort±SS= Ortalama±Standart sapma

Doğumun üzerinden geçen süre ile ölçek toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; doğum sonu 7. ve 12. aylarda olan kadınların benlik saygısı ($p=0.042$) ve genital benlik imajı toplam puan ortalamalarının

($p < 0.01$) doğum sonu 0-6. aylarda olan kadınlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 2). Doğum sonu cinselliğe 6 hafta ve sonrasında başlayan kadınların benlik saygısı ($p=0.007$), doğum sonu cinselliğe 6 haftadan önce başlayan kadınların ise

genital benlik imajları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0.01$) (Tablo 2). Doğum sonu dönemde kendi beden görünüşünü beğenen annelerin vücut algısı toplam puan ortalamaları beden görünüşü beğenmeyen kadınlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0.01$) (Tablo 2). Beden değişikliklerini

en çok etkileyen dönemi “gebelik” olarak belirten kadınların genital benlik imaj toplam puan ortalaması “doğum sonu” olarak belirten kadınlara oranla anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.033$) (Tablo 2).

Table 2. Annelerin bazı özellikleri ve bu özellikler ile RBSÖ, KGBİÖ ve VAO toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması(n=145).

Özellikler	n	%		RBSÖ Ort ±SS	KGBİÖ Ort ±SS	VAÖ Ort ±SS
Yaş Grubu						
20-24	23	15.9		20.60±4.93	17.78±4.11	150.13±21.60
25-29	51	35.2		20.17±4.14	17.50±4.93	145.37±23.36
30-34	45	31.0		20.48±5.10	16.37±5.05	142.91±29.22
35-39	19	13.1		19.57±3.89	17.57±5.48	130.21±34.31
40≥	7	4.8		19.57±4.50	18.00±6.58	149.28±20.41
			Test değeri*	F=0.209 p=0.933	F=0.500 p=0.736	F=1.698 p=0.154
Eğitim Durumu						
İlköğretim	10	6.9		20.20±8.08	15.50±5.62	146.90±19.89
Ortaöğretim/Lise	54	37.2		19,51±3.23	18.57±3.46	146.88±16.68
Yükseköğretim	81	55.9		20.71±4.69	16.55±5.56	140.93±32.41
			Test değeri*	F=1.135 p=0.325	F=1.432 p=0.135	F=0.879 p=0.418
Çalışma durumu						
Çalışıyor	101	69.7		20.03±4.63	17.14±5.03	142.18±27.71
Çalışmıyor	44	30.3		20.69±4.29	17.44±4.89	146.83±24.58
			Test değeri**	p=0.426	p=0.342	p=0.746
Aile Tipi						
Çekirdek	130	89.7		20.20±4.52	17.19±5.04	143.80±27.68
Geniş	15	10.3		20.53±4.73	17.60±4.43	141.46±18.22
			Test değeri**	p=0.788	p=0.750	p=0.765
Gelir düzeyi						
Gelir giderden az	17	11.7		18.05±5.49	17.35±3.95	139.35±13.67
Gelir gidere denk	100	69.0		20.52±4.40	17.34±4.68	143.66±25.77
Gelir giderden fazla	28	19.3		20.53±4.14	16.78±4.97	145.78±35.71
			Test değeri*	F=2.261 p=0.108	F=0.140 p=0.870	F=0.303 p=0.739
Doğum sayısı						
Primipar	47	32.4		19.59±4.52	15.75±4.19	145.31±22.41
Multipar	98	67.6		21.57±4.27	17.92±5.18	142.72±28.77
			Test değeri**	p=0.013	p=0.009	p=0.587
Doğum şekli						
Normal vajinal doğum	76	52.4		20.31±4.14	18.00±4.85	148.48±18.91
Sezaryen ile doğum	69	47.6		20.14±4.94	16.39±5.00	138.14±32.75
			Test değeri**	p=0.821	p=0.051	p=0.024
Doğumdan sonraki aylar						
0-6 ay	109	24.8		19.30±2.16	16.23±5.02	142.68±29.52
7-12 ay	36	75.2		20.54±5.04	20.25±3.40	146.22±16.18
			Test değeri**	p=0.042	p=0.000	P=0.368
Doğum sonu cinselliğe başlama zamanı (hafta)						
6>	33	22.8		18.75±2.97	20.72±3.30	146.24±17.39
6≤	112	77.2		20.66±4.81	16.20±4.92	142.77±29.04
			Test değeri**	p=0.007	p=0.000	p=0.516
Beden görünüş algısı						
Beğeniyorum	90	62.1		20.76±4.36	17.23±5.36	152.12±23.19
Beğenmiyorum	55	37.9		19.36±4.69	17.23±4.31	129.56±26.66
			Test değeri**	p=0.070	p=0.997	p=0.000
Beden değişikliklerini en çok etkileyen dönem						
Gebelik	80	55.2		20.06±3.93	18.02±5.29	142.00±26.24
Doğum sonu	65	44.8		20.44±5.19	16.26±4.40	145.49±27.60
			Test değeri**	p=0.624	p=0.033	p=0.438

*Anova, **Bağımsız gruplarda t testi, $p<0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3'te RBSÖ, VAÖ ve KGBİÖ puanları arasındaki ilişki gösterilmiştir. Yapılan korelasyon sonucunda RBSÖ puanı ile VAÖ puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, Vücut Algısı Ölçeği puanları arttıkça RBSÖ puanlarının arttığı görülmüştür ($p<0.05$). Benzer şekilde RBCÖ puanı ile KGBİÖ puanı arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki

olduğu, KGBİÖ puanı arttıkça RBSÖ puanlarının arttığı belirlenmiştir ($p<0.05$). VAÖ puanı ve KGBİÖ puanı arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. RBSÖ, KGBİÖ ve VAÖ puanları arasındaki ilişkiye dair korelasyon testi sonucu.

		RBSÖ	VAÖ	KGBİÖ
RBSÖ	r	1		
	p*			
VAÖ	r	0.414	1	
	p*	0.000		
KGBİÖ	r	0.450	0.100	1
	p*	0.000	0.233	

*Pearson korelasyon analizi

TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen bulgular, doğum sonu dönemdeki kadınlarda vücut algısı, genital benlik imajı ve benlik saygısı arasındaki ilişki hakkında bilgi vermektedir.

Gebelik ve doğum sonrası dönem, kadınların beden imajı standartlarını yeniden değerlendirdikleri bir dönemdir (Nagl, 2021). Literatürde benlik saygısı ile vücut algısı arasında doğrudan bir ilişkinin var olduğu belirtilmektedir (Pop, 2016; Sayılan 2020). Çalışmamıza katılan annelerin vücut algısı ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve buna bağlı olarak vücut algı düzeyi arttıkça benlik saygısının arttığı görülmektedir. Hutchinson ve Cassidy çalışmasında beden memnuniyetsizliğinin düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğunu belirtmiştir (Hutchinson ve Cassidy, 2020). Araştırma bulgularımız Hutchinson ve Cassidy çalışması ile benzerlik göstermektedir. Bu sonucun yeterli vücut algısının, benlik saygısını artırma üzerine aracı rol oynamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öte yandan yapılan ulusal bir çalışmada sezaryen olan annelerde vücut algısı ve benlik saygısı arasında negatif bir ilişkinin olduğu ifade edilmektedir (Sayılan, 2020). Başka bir çalışmada ise vajinal doğum yapan kadınların benlik saygısı ve vücut algısı arasında herhangi bir ilişki olmadığı belirtilmiştir (Bomba, 2021).

Literatürde primipar annelerin, aşırı beklentileri nedeniyle düşük benlik saygısına sahip olma eğiliminde oldukları belirtilmiştir (Lazarus ve Rossouw, 2015). Çalışmamızda multipar annelerin benlik saygısı ve genital benlik imaj düzeylerinin primipar annelere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Sayılan ve arkadaşlarının çalışmasında çocuk sayısının artmasına paralel olarak benlik saygısının da arttığı belirtilmiştir (Sayılan, 2020). Çalışma bulgularımız literatür ile benzerlik

göstermektedir. Bu durum kültürel yapımızın üretken ve doğurgan kadınları toplumsal statü açısından daha kıymetli kabul etmesi ve primipar annelerin, vücut şekillerindeki değişiklikleri ayrıntılı olarak düşünmek için yeterli zamana sahip olmaları ile açıklanabilir. Ayrıca primipar annelerde müdahaleli doğumların daha olası olmasından dolayı genital benlik imajlarının daha düşük olması şaşırtıcı değildir.

Genel vücut imajı algısından genital vücut imajının özelliklerine geçiş, doğumla birlikte meydana gelen kapsamlı değişiklikler göz önüne alındığında, doğum sonrası evre ile ilgili bir alandır, ancak daha da az anlaşılmıştır. Çalışmamızda kadınların doğum sonu dönemde genital benlik imajlarının gebelik dönemine oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışmamızda kadınların benlik saygısı ve genital benlik imajının doğum sonu ilk altı aydan sonra artma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Literatürde kadınların doğum sonu ilk 6 ay, gebelik ve doğum sırasında vücutta meydana gelen kompleks değişiklikleri toparlamaya çalıştıkları (Walker ve ark., 2015) ve bu dönemde psikolojik savunmasızlığa açık oldukları belirtilmektedir (Liu ve ark., 2021). Çalışma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir. Doğum sonu dönemde özellikle bir ila altı aylık bir bebeğin varlığı anne üzerinde yeni düzenlemelere yönelik talepleri arttığı düşünüldüğünde, pek çok görev ve talebi olan annenin hem beden imajı hem de diğerleriyle ilgili takdirini sıklıkla bir kenara bırakarak, kendi ihtiyacından çok bebeğin ve ailenin ihtiyaçlarına odaklanması beklendik bir durumdur.

Kadınlar, eşleri ile daha yakın ilişki kurmalarında ve cinsel ilişkilerinin kalitesinde genital organlarının çok önemli bir rol oynadığını bilinmektedir. Çalışmamızda doğum sonu altı haftadan önce cinselliğe başlayan kadınların genital benlik imajlarının, doğumdan altı hafta sonra cinselliğe

başlayan kadınların ise benlik saygısının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çalışmamıza katılan annelerin genital benlik imajı ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve buna bağlı olarak genital benlik imaj düzeyi arttıkça benlik saygısının arttığı görülmektedir. Kişisel genital görünüm algısı, kişinin anlamlı cinsel deneyimler yaşama yeteneğini yansıtan temel bir kendilik görüşüdür (Amos ve ark., 2016). Genital benlik imajının cinsel sağlık (Karadeniz,2019), yüksek benlik saygısının zihinsel iyilik ile ilişkili (Hutchinson ve Cassidy, 2020) olduğu düşünüldüğünde, sağlık profesyonellerinin çiftlere doğumdan sonra ilişkiler ve ilişkilerde yaşanan sorunlar konusunda destek ve danışmanlık sağlamaları önemli bir öncelik olmalıdır.

Sınırlılıklar

Araştırma tek merkezde gerçekleştirilmesi ve örneklem sayısının sınırlı değerinde kalmasından dolayı çalışma sonuçları tüm doğum sonu dönemdeki annelere genellenemez. Ayrıca araştırma veri toplama aşamasının pandemi dönemine denk gelmesi ve katılımcıların bebek sahibi olmasından dolayı anketi doldurma red oranları ile fazlaca karşılaşmıştır. Bu sebepten yeterli örneklem boyutuna ulaşınca araştırma sonlandırılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma, doğum sonu dönemde annelerin benlik saygısının genital benlik imaj ve vücut algısı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca doğum sayısı, doğum sonu içinde bulunduğu ay, doğum sonu cinselliğe başlama zamanı benlik saygısı ve genital benlik imaj düzeyini; doğum şekli ise vücut algı düzeyini etkilemektedir.

Doğum sonu vücudunda meydana gelen değişiklikler nedeniyle kadınlar için stresli bir dönem olabilir. Bu bağlamda sağlık çalışanları doğum sonrası dönemde meydana gelebilecek vücut değişiklikleri konusunda anneleri bilgilendirmeli, anneleri medya görüntülerine aldanmamaya özendirmeli ve doğum sonrası gerçekçi beklentilerin önemini vurgulamalıdır. Özellikle doğum sonu dönemde kadınların bakım ve eğitim görevini üstlenen ebeler kadınları yakından takip etmeli, annenin doğum sonu döneme adaptasyonunu sağlamalı, olası sorunlara karşı problem çözme becerilerini kullanarak benlik saygısı geliştirmek adına uygun girişimlerde bulunmalıdır.

Teşekkürler

Yazarlar araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve görüşlerini içtenlikle paylaşan tüm kadınlara teşekkür eder.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar katkıları

Plan, tasarım: HB, BA; **Gereç, yöntem ve veri toplama:** HB, BA; **Veri analizi ve yorumlar:** HB, BA; **Yazım ve düzeltmeler:** HB, BA.

KAYNAKLAR

- Amos, N., & McCabe, M. (2016). Positive perceptions of genital appearance and feeling sexually attractive: is it a matter of sexual esteem? *Archives of Sexual Behavior*, 45:1249-1258.
- Arslan, S., Okcu, G., Coşkun, A.M., & Temiz, F. (2019). Kadınların gebeliği algılama durumu ve bunu etkileyen faktörler. *Journal of Health Science and Profession*, 6 (1):-179-192.
- Bomba, I.Y.J., Lesmana, C.B.J., Diniari, N.K.S., Aryani, L.N., Wahyuni, A.A.S., Setyawati, L., Ariani, N.K.P., Wardani, I.A.K., & Ardani, I.G.A.I. (2021). The relationship between self-esteem and husband support with body image perception in post-vaginal delivery primiparous mother in independent Delima midwife practice in Denpasar. *Bali Medical Journal*, 10(1): 21-25. <https://doi.org/10.15562/bmj.v10i1.2069>.
- Brown, A., Rance, J., & Warren, L. (2015). Body image concerns during pregnancy are associated with a shorter breast feeding duration. *Midwifery*, 31: 80-89.
- Clark, A., Skouteris, H., Wertheim, E.H., Paxton, S.J., & Milgrom, J. (2009). The relationship between depression and body dissatisfaction across pregnancy and the postpartum: a prospective study. *Journal of Health Psychology*, 14(1):27-35 <https://doi.org/10.1177/1359105308097940>.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adölesanlarda benlik saygısı, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Ellibeş Kaya, A., Doğan, O., Yassa, M., Başbuğ, A., Özcan, C., & Çalışkan, E. (2020). Do external female genital measurements affect genital perception and sexual function and orgasm? *Turk J Obstet Gynecol*, 17:-175-81.
- Eryılmaz, S. (2017). Gebelikte beden imajı ve depresif davranışlar arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Gjerdingen, D., Crow, S., McGovern, P., Miner, M., & Center, C. (2009). Postpartum depression screening at well-child visits: Validity of the two-question screen and PHQ-9. *Annals of Family Medicine*, 7: 63-70.
- Gümüş, A.B., Çevik, N., Hyusni, A.S., Biçen, Ş., Keskin, G., & Malak, A.T. (2011). Gebelikte benlik saygısı ve beden imajı ile ilişkili özellikler. *The Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 5(1):7-14.
- Herbenick, D., & Reece, M. (2010). Outcomes assessment: development and validation of the female genital self- image scale. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(5):1822-30.
- Hovardaoğlu, S. (1993). Vücut algısı ölçeği. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 1(1): 26-27, Testler özel eki.
- Hutchinson, J., & Cassidy, T. (2021). Well-being, self-esteem and body satisfaction in new mothers. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*;

- 20:1-15.
<https://doi.org/10.1080/02646838.2021.1916452>
- Kara, A., & Eryılmaz, A. (2018). Beliren yetişkinlerin gözünden olumlu beden imajı oluşturmamın öğeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 6(3), 394-409.
- Karadeniz, Z.C. (2019). Kadın Genital benlik imajı ölçeğinin uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Lazarus, K., & Rossouw, P.J. (2015). Mother's expectations of parenthood: the impact of prenatal expectations on self-esteem, depression, anxiety, and stress post-birth. *International Journal of Neuropsychotherapy*, 3(2). p102-123.
- Liu, X., Wang, S., & Wang, G. (2021). Prevalence and risk factors of postpartum depression in women: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Clinical Nursing*, 00:1–13. <https://doi.org/10.1111/jocn.16121>
- Meireles, J.F.F., Neves, C.M., Amaral, A.C.S., Morgado, F.F.R., & Ferreira, M.E.C. (2022). Body appreciation, depressive symptoms, and self-esteem in pregnant and postpartum Brazilian women. *Frontiers in Global Women's Health*, 17;3:834040.
<https://doi.org/10.3389/fgwh.2022.834040>.
- Nagl, M., Jepsen, L., Linde, & K., Kersting, A. (2021). Social media use and postpartum body image dissatisfaction: The role of appearance-related social comparisons and thin-ideal internalization. *Midwifery*, Volume 100. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2021.103038>
- Nasiri, S., Kordi, M., & Gharavi, M.M. (2015). A comparative study of the effects of problem-solving skills training and relaxation on the score of self-esteem in women with postpartum depression. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 20(1), 105. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4325401/>
- Olsson, A., Lundqvist, M., & Faxelid, E. (2005). Women's thoughts about sexual life after childbirth: focus group discussions with women after childbirth. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 19(4), 381-7.
- Pop, C. (2016). Self-Esteem and body image perception in a sample of university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 64, 31-44 <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.64.2>
- Rallis, S., Skouteris, H., Wertheim, E.H., & Paxton, S.J. (2007). Predictors of body image during the first year postpartum: a prospective study. *Women Health*, 45: 87-104. https://doi.org/10.1300/J013v45n01_06
- Roomruangwong, C., Kanchanatawan, B., Sirivichayakul, S., & Maes, M. (2017). High incidence of body image dissatisfaction in pregnancy and the postnatal period: Associations with depression, anxiety, body mass index and weight gain during pregnancy. *Sexual & Reproductive Healthcare* 13, 103–109.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. New Jersey: Princeton University Press
- Sayılan, A.A., Ak, E.A., İnan, E., & Kavasoğlu, A. (2020). Sezaryen sonrası benlik saygısı ve vücut algısı. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1):18-24.
- Secord, P.F., & Jourard, S.M. (1953). The appraisal of body-cathexis: body cathexis and the self. *Journal of Consulting Psychology*, 17, 343-347.
- Sevim, K. & Artan, T. (2021). Yüksek ve düşük benlik saygısını etkileyen faktörler. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(2):109-121.
- Tabachnick, B.G, & Fidell LS. (2013) *Using multivariate statistics*. Boston, Pearson
- Walker, L.O., Gao, J., & Xie, B. (2015). Postpartum psychosocial and behavioral health: a systematic review of self-administered scales validated for postpartum women in the United States. *Women Health Issues*, 25:586–600. <https://doi.org/10.1016/j.whi.2015.05.006>